

Gods Woord en de praktijk van het leven weer-
sproken, theorie, dat vrijwel niemand de stoffelijke
goederen om huns zelfs wil begeert, maar schier
ieder ze wil, om er iets geestelijks mee te berei-
ken, te moeten opmerken, dat al het (schijnbaar)
geestelijke als genoege, eer, een zeker levensgeluk,
enz., dat slechts uit stoffelijke elementen is opge-
bouwd of voortgevloeit, krachtens zijn oorsprong
tot de stoffelijke goederen behoort.

Als gevraagd wordt naar de waarde van de drie-
erlei goederen der menscheit, naar hun verdeeling
en naar de mate, waarin door de menschen ernaar
gestreefd wordt, dan valt het volgende op te mer-
ken. Wat de waarde betreft gaat het zielegoed
voorop; het geeft het absolute geluk; het is onver-
anderlijk, zoals reeds werd opgemerkt; het is on-
afhankelijk van welk ander goed ook; het is be-
staand voor tijd en eeuwigheid. Dan komt het gees-
telijk goed in meer algemeen zin; het schept in
den gewonen zin des woords levensgeluk; het onder-
gaat sterk den invloed van het zielegoed, dat er
de eenig solide basis voor vormt, maar is in het
wezen der zaak onafhankelijk van het stoffelijk
goed; het is licht, maar niet onveranderlijk; veel
ervan slijt in den tijd reeds uit en voor de eeuwig-
heid is het slechts in gewijzigden vorm bestemd.
In de derde plaats eerst komt het stoffelijk goed,
dat voor het levensgeluk der menschen op zich
zelf hoegenaamd geen waarde heeft. — men lette
hierop wel, want dit is een hoogst belangrijke
quaestie: op zich zelf hoegenaamd geen
waarde voor het levensgeluk — maar
slechts dan voor het levensgeluk betekenis heeft
als het primaire en (of) het secundaire levensgeluk
reeds aanwezig is; wel heeft het in dit laatste
verband dus eenige, zelfs niet te verwaarlozen
betekenis, maar vooral is het van gewicht als het
materiaal, waarmede de mensch goeddeels te arbe-
den heeft. Wat ten tweede de verdeeling der
verschillende soorten van goederen aangaat, zij er
allereerst op gewezen, dat God den vrede met Hem
wil schenken aan ieder, die dien vrede begeert
en zoekt, mits dit begeeren en zoeken geschiedt
in den weg, dien God zelf in Zijn Woord aanwijst:
volgens Gods Woord en de praktijk van het leven
is het vooris zoo, dat in absoluten zin een groote
schare, maar in relatieven zin slechts een klein
deel der menschen, het hoogste zielegoed bezit.
Het geestelijk goed in algemeen zin is, algemeen
genomen, te vinden waar het hoogste zielegoed
genoten wordt, maar tot op zekere, maatschappelijk
zeer belangrijke hoogte, ook buiten dien kring. De
stoffelijke goederen zijn schijnbaar zeer willekeurig
verdeeld; strekken vaak meer tot vloek dan tot
zegen; zijn zoo wispelturig, zoo onstandvastig, dat
te hunnen aanzien niet ten onrechte wel eens ge-
sproken wordt van het wentelend rad der fortuna.
En wat in de derde plaats de mate betreft, waarin
de drieerlei goederen begeerd worden, kan voor-
eerst worden geconstateerd, dat de weg, waarop
het hoogste zielegoed verkregen wordt, het smalle
pad ten eeuwigen leven is, hetwelk, omdat het
een weg van zelfverzaking en van verliezen van
zichzelf is, door relatief weinigen betreden, door
nog minder velen ten einde toe afgeschreden wordt.
De geestelijke goederen in algemeen zin eischen
minder den moed om zich zelf te verliezen en ge-
ven een levensgeluk, dat meer zichtbaar en tast-
baar is dan het levensgeluk, hetwelk aan het zie-
legoed verbonden is, om welke reden ze meer dan
dit laatste begeerd worden. Naar meer dan iets
anders echter wordt gestreefd naar de stoffelijke
goederen, naar welke er een jacht, een steeple
chase is, waarbij allen in eenigerlei zin verloren
gaan, die niet nog in tijds gegrepen en gered worden.

Ziedaar zooals het, naar mijn beste weten, is
volgens Gods Woord, welks uitspraken geheel be-
vestigd worden door hetgeen een psychologische
analyse van het praktische leven leert. Maar Gods
Woord leert ook, hoe de mensch behoort te
staan tegenover de drieerlei goederen en in welke
mate hij ernaar streven mag en moet. Volg ik weer
dezelfde orde, dan dient te worden vooropgesteld,
dat ieder geroepen is, den vrede met God na te
jagen met al de energie, die in hem is. Hier past
geen dag, geen uur rust, maar wel een worstelen
met God, dat van geen wijken weet. Men denke
aan het woord van Jacob, den aartsvader: „ik laat
U niet los, tenzij U mij zegent.” Hierbij moet eraan
worden herinnerd, dat dit zielegoed niet te koop
is, voor wat ter wereld ook. Riep niet de profeet
uit: „O, alle gij dorstigen, komt tot de wateren,
en gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet,
ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs wijn en
melk!” Datzelfde, dat niet te koop zijn, geldt
goeddeels ook van de geestelijke goederen in alge-
meenen zin. Het streven ernaar lijkt mij alleszins
geoorloofd, zelfs geboden, met dien verstande echter,
dat ze moeten achterstaan bij het hoogste ziele-
goed. Teeknend is in dit verband Christus: „Wie
vader of moeder liefheeft boven Mij is mijns niet
waardig.” Maar met inachtneming van dat woord
mag, ja, moet, ieder strijden voor en streven naar
recht, vrijheid, beschaving, een taak in het leven,
huiselijk geluk. Ten aanzien van de stoffelijke goe-
deren staat de zaak geheel anders. Wie de stoffelijke
goederen, het geluk der uiterlijke levensomstandig-
heden, najaagt en in dezen zin rijk wil worden,
valt in de verzoeking en den strik. De Christus

heeft ons, ziende op deze stoffelijke goederen, van
het streven ernaar onthouden door dit eeuwig blij-
vende woord: „Zoekt eerst het Koninkrijk Gods
en Zijn gerechtigheid en al deze dingen zullen u
toegeworpen worden.”

Ik weiger absoluut, omdat ik het in strijd acht
met heel den geest van Gods Woord, Christus' uit-
spraak ten heele of ten halve zoo te interpre-
teren, dat het zoeken naar rechtvaardige verdee-
ling van stoffelijke goederen, met name door belang-
hebbenden zelf, en wat dies meer zij, bedoeld zou
zijn met het zoeken naar de gerechtigheid van het
Koninkrijk Gods.

Om op dit voor een christelijke theorie der eco-
nomie allereerstigste punt alle misvatting voor
eens en voor al af te snijden, meen ik de stelling
te moeten poneeren, dat ons christendom staat of
valt met het principe, dat de Christen van Gods
wege van het streven naar stoffelijk goed is ont-
heven, en dat geheel ons christelijk-economisch den-
ken door dit principe moet worden beheerscht.

Men zou wellicht kunnen vragen, of op dit stand-
punt niet het geheele economische leven en elk
economisch streven geheel en al is gediskwalificeerd,
in verband waarmede het wellicht het beste zou
kunnen worden geacht, geen proeve zelfs eener
theorie der economie naar christelijke belijdenis
te geven. Deze vraag moet in dezen zin beantwoord
worden, dat op dit standpunt, maar ook op dit
standpunt alleen, de economie vrij gemaakt wordt
van slaafsche banden, o.a. van den knellenden band
der zelfzucht, en een vrije, onbevangen economie
mogelijk wordt gemaakt. De taak eener zoodanige
christelijke economie is m.i. drieërlei. In de eerste
plaats moet voor de christelijke opvatting vaststaan,
dat God onze verzorging met stoffelijke goederen
absoluut voor Zijn verantwoordelijkheid neemt,
maar dat Hij daarbij den mensch zelf als Zijn
mede-arbeider oproept, met dien verstande, dat de
mensch tegenover God wel verantwoordelijk is voor
de wijze, waarop hij zijn taak als mede-arbeider
vervult, maar de zorg en de verantwoordelijkheid
voor zijn stoffelijk bestaan geheel aan God kan
overlaten. In dezen gedachtengang strekt de eco-
nomie naar christelijke belijdenis zich over het
volle, rijke economische leven der menscheit uit.
Maar ook — en dit in de tweede plaats — in
ander opzicht is dit zoo. Immers is de mensch bij
scheppingsordinantie geroepen, de aarde te vervul-
len en te onderwerpen en over de dierenwereld
heerschappij te hebben, wat ongetwijfeld zoo mag
worden uitgelegd, dat de mensch geroepen is om
de geschapene wereld tot ontplooiing en ontwikke-
ling te brengen door zijn arbeid. Zoo ja, dan is
hij ook in dezen zin Gods mede-arbeider en ligt
ook in dezen zin heeft het economische leven voor
hem open, dat hij de stoffelijke goederen naar de
mate zijner krachten helpt aanwenden om er de
grootheid en heerlijkheid van Gods macht en majes-
teit mee uit te beelden. Uiteen te zetten, hoe de
mensch daarbij handelen moet, is mede de taak
der economie. In de derde plaats komt daarbij,
dat de mensch, zijn economische taak aldus opvat-
tende, zich mag beschouwen als mede-arbeider
Gods bij den uit- en afbouw van Zijn wereldplan.
Naar christelijke opvatting, welke steunt op Gods
Woord, hebben de tegenwoordige aarde en hemel
een einde, als Gods wereldplan ernede voltooid
is, en worden ze dan door een nieuwen hemel
en een nieuwe aarde vervangen. Zelfs een niet-chris-
telijk econoom zal, ziende de ontwikkeling van ons
geslacht moeten beseffen, dat we gaan naar een ze-
ker eindpunt, hoe dat dan ook zijn moge. Op zich zelf
zou het voor den mensch reeds een eere wezen,
te mogen mede-arbeiden aan de voltooiing van Gods
plan met de stoffelijke wereld. Maar in deze taak
ligt te meer bekoorlijkheid en heerlijkheid, nu de
voltooiing der wereld samenvalt met de weder-
komst van Christus en de geboorte van den nieu-
wen hemel en van de nieuwe aarde, op welke de
gerechtigheid woont. Hierin is de reden gelegen,
waarom de christen-econoom noodwendig enthousi-
ast voorstander en bevorderaar moet zijn van alle
economische, ook technische ontwikkeling. Hij is dat,
moet dat zijn, en omdat economische, ook technische,
voortgang den mensch beter in staat stelt, die
taak te vervullen, welke God hem oplegt, en omdat
zij de heerlijkheid van Gods gedachten, welke aan
dien voortgang ten grondslag liggen, te beter doet
uitstralen, en omdat zij, in menscheitlijke woorden
gesproken, de wederkomst van Christus verhaast.

Is dit mijn economische grondovertuiging, dan
kan ik geen enkele der bestaande, althans gangbare,
definities der economie aanvaarden, zij mogen als
„leer van den rijkdom” absoluut verwerpelijk, wijl
anti-christelijk, of wel eenigszins minder verwerpe-
lijk zijn. Zelfs moet ik prijs geven de definitie van
economie, die ik zelf dusver gebruikt heb als voor-
loopige — eenvoudige en begrijpelijke — aandui-
ling van de economie, n.l. deze: de economie is
de leer der verzorging van den mensch met stof-
felijke goederen. Zij is dit laatste voor den opper-
vlakkigen beschouwer inderdaad, dit element schuilt
er, in dezen of genen vorm, inderdaad in. Maar
een serieuze definitie is het niet. In aansluiting
aan mijn voorafgaande ontleding moet thans gezegd
worden, dat in een definitie van economie naar
christelijke belijdenis de vier volgende elementen
tot hun recht moeten komen. In de eerste plaats

gaat het in de economie om het huishouden met
gaat het in de economie om het huishouden met —
het besteden van, het werken met — stoffelijke goe-
goederen mede tot verzorging van den mensch,
hij welke verzorging de mensch ten aanzien van
zichzelf mede-arbeider Gods is. In de derde plaats
moet uitkomen, dat de arbeid van den mensch
ten opzichte der stoffelijke goederen moet gericht
zijn op de ontplooiing en ontwikkeling van de ge-
schapene wereld tot Gods eer. En in de vierde plaats
dient in het oog te worden gevat, dat gestreefd
moet worden naar voortgang in het economische,
ook technische, leven tot — menscheitkerwijs ge-
sproken — verhaasting der voltooiing dezer wereld
en der wederkomst van Christus. Met het voorbe-
houd, dat elke menscheitlijke uitdrukkingswijze,
vooral elke resumptie en met name elke definitie,
gebreklijk is, mag, met het oog op de noodzake-
lijkheid van een korte definitie, deze samenvatting
als definitie worden aangeboden: de economie is
de leer van de wijze, waarop de mensch heeft
huis te houden met de stoffelijke goederen, a. ter
vervulling der taak, door God hem opgedragen in
zake zijn eigen verzorging, b. als mede-arbeider
Gods aan de volle ontplooiing en ontwikkeling der
stoffelijke wereld, en c. tot verhaasting der vol-
tooiing en der wederkomst van Christus.

Dr. J. A. NEDERBRAGT.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Opvoeding der Gemeente.

II.

Het woord „opvoeding” hebben wij ontleend aan
art. 4 van de statuten van den Zendingsstudie-
Raad (waaroever wij bij gelegenheid in een afzon-
derlijk artikel hopen te schrijven), hetwelk luidt
als volgt: „Het bevorderen der Zendingsopvoeding
in Nederland, om hierdoor belangstelling en liefde
voor de zending te wekken, het gevoel van verant-
woordelijkheid, in het bijzonder tegenover onze
koloniën, te verlevendigen, en het gehedsleven in
de gemeente voor de zending te verdiepen, zoodat
de zendingsarbeid door Nederland verricht, steeds
beter en vollediger door de Nederlandsche chris-
tenheid zoo stoffelijk als geestelijk gesteund worde.”

Wij kunnen niet nalaten ook de verklaring over
te schrijven, die van dit artikel gegeven wordt in
een boekje, door de studie-raad uitgegeven onder
den titel van: Zendingsstudie. Op bl. 14 en 15
lezen wij deze woorden, die zoo geheel weergeven,
wat ook wij zoeken:

„Dit n.l. het bepaalde in art. 4, moet natuurlijk
niet opgevat worden in dien zin, alsof het einddoel
ten slotte alleen maar is: meer steun in geld, men-
schen en gebel voor de zending. Dat einddoel is
breder en dieper, en de vermeerdeerde steun is
slechts de uiting, de vrucht ervan. Door zendings-
studie willen wij menschen vormen (en onszelf aller-
eerst) die waarlijk met de zending meeleven, mee-
denken, meestrijden en meebidden, haar begrijpen
en liefhebben, die in den vollen zin des woords
zendingsvrienden zijn, vrienden, waarop de zending
in voor- en tegenspoed beide vast vertrouwen kan.

Zendingsstudie is opvoeding tot waarachtige zen-
dingsliefde en daadwerkelijke zendingsbelangstel-
ling. En deze zendingsopvoeding moet op het geheel
onzer christelijke kringen bevruchtend inwerken. Er
moet in den goeden zin van het woord stemming
gemaakt worden voor de zending, een stemming
van waarachtige sympathie en hulp en meeleven.
Er moet zich een goede openbare meening omtrent
de zending vormen, juist ook in onze christelijke
kringen. De zending moet binnen onze gezichts-
kring komen. En zooals sociale studie bedoelt —
niet het kweken van menschen, die dadelijk de
sociale problemen oplossen, — maar wel het op-
voeden tot sociaalvoelende menschen, zoo bedoelt
de zendingsstudie op te voeden tot zendingsbesef,
tot een bewuste persoonlijke verhouding tegenover
de zending, tot zendingschristenen.”

Deze woorden kunnen wij tot de onze maken.
Er blijkt duidelijk uit, in welke richting de Zen-
dingsstudie-Raad de oplossing zoekt van het vraag-
stuk, hetwelk ons bezighoudt: de gemeente moet
worden opgevoed, en opvoeden kost tijd en kracht
en vele andere dingen meer; opvoeden gaat niet
in één dag, zelfs niet in één jaar, jaren zijn noodig;
en bij opvoeden komt het aan op een goede me-
thode; ook kan iedereen niet opvoeden, maar al-
leen de daartoe aangewezen personen. De Z(ending)s
S(tudie) R(aad) meent nu, dat ge de menschen
tot zendingsvrienden opvoedt door ze aan zen-
dingsstudie te laten doen.

Dat woord „studie” moet niet afschrikken, want
bij nader onderzoek blijkt, dat het alleen de be-
doeling is de menschen met ernst kennis te laten
nemen van de zending, zoodat men er wat van
gaat weten, en dan met liefde er wat voor gaat doen.

De vraag is, of de massa onzer menschen wel
tijd, lust en gelegenheid heeft aan zulke „studie”
te doen. Tijd is er bij de meesten wel, nu de
invoering van den 8-urigen werkdag een feit is
geworden. Gelegenheid is er weliswaar voor zeer,
zeer velen niet, maar de gelegenheden moeten door
de zendingsvrienden geschapen worden. En lust?
Nu, die moet worden opgewekt, of versterkt. Ge-